

ISSN 2300-0074

dyżurnet pl

zagrożenia internetowe. wybrane zjawiska

NASK

Seria: Internet – Edukacja – Bezpieczeństwo

Wydawca: NASK
ul. Wąwózowa 18, 02-796 Warszawa,
tel. +48 22 380 82 00, e-mail: info@dyzurnet.pl

Opracowanie i redakcja:
Zuzanna Polak, Martyna Różycka, Michał Marańda, Michał Szelaąg

Projekt graficzny, skład i łamanie: DuszekStudio.com

Konsultacja prawna:
radca prawny Urszula Grześkiewicz-Brochwicz
radca prawny Małgorzata Wójcik-Osica

Wszystkie przepisy prawne zostały zaczerpnięte z ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553) i ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (j.t. Dz.U. 2010, nr 46 poz. 275) – stan prawny na dzień 31.12.2014.

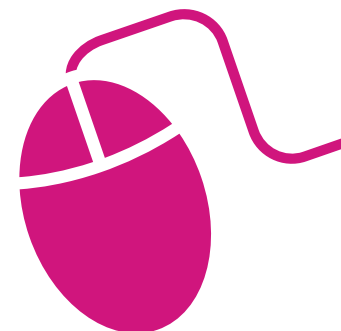
Informacje podane w tym opracowaniu mogą być jedynie wskazówkami.
W przypadku pytań i wątpliwości skontaktuj się z prawnikiem.

Seria: Internet – Edukacja – Bezpieczeństwo (1/2013)
Wydanie drugie poprawione (Warszawa 2015)

NASK dyżurnet pl

spis treści

1. Child grooming	6
2. Cyberprostyytucja	6
3. Cyberprzemoc	6
4. Filtry kontroli rodzicielskiej	7
5. Flaming	7
6. Helpline	8
7. Hotline	8
8. Ksenofobia	8
9. Materiały przedstawiające seksualne wykorzystanie dziecka	9
10. Moderator	9
11. Mowa nienawiści	9
12. Nadmierne korzystanie z Internetu	10
13. Obraza uczuć religijnych	10
14. Pornografia dziecięca	10
15. „Pozytywna” pedofilia	12
16. Pro-ana	12
17. Rasizm	13
18. Sexting	13
19. Sextortion	14
20. Stalking	14
21. Treści pornograficzne	14
22. Treści szkodliwe	16
23. Trollowanie	16
24. Uwodzenie dzieci	16
25. Uzależnienie	17
26. Wirtualna prostytucja	17
27. Zespół abuse	17
28. Zniestawienie	17
29. Zniewaga	18

Tworzenie bezpiecznego Internetu – to misja zespołu Dyżurnet.pl. W jaki sposób to robimy? Reagujemy na nielegalne i szkodliwe treści internetowe skierowane przeciwko bezpieczeństwu dzieci i młodzieży. Popularyzujemy bezpieczne korzystanie z Internetu poprzez szkolenia, tworzenie materiałów edukacyjnych oraz uczestnictwo w konferencjach.

Kim jesteśmy? Dyżurnet.pl to funkcjonujący w NASK punkt kontaktowy (hotline), przyjmujący zgłoszenia dotyczące potencjalnie nielegalnych i szkodliwych treści publikowanych w Internecie. Nasza aktywność koncentruje się przede wszystkim na działaniach na rzecz usunięcia z sieci materiałów dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci. Zespół powstał w 2005r. i w ciągu dziesięciu lat funkcjonowania przeanalizował ponad 50 tys incydentów mogących naruszać bezpieczeństwo w Sieci.

Dyżurnet.pl analizuje zgłoszenia otrzymane od użytkowników Internetu, a następnie podejmuje odpowiednie kroki. Jeśli treść zlokalizowana na serwerze w Polsce jest potencjalnie nielegalna, informacja przekazywana jest do Policji. W przypadku materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie dziecka znajdujących się poza granicami Polski – zgłoszenie trafia do odpowiedniego zespołu reagującego zrzeszonego w międzynarodowym Stowarzyszeniu INHOPE oraz do INTERPOL-u.

Niniejszy zeszyt jest początkiem serii poświęconej zagadnieniom bezpieczeństwa w Internecie. Prezentowane zestawienie stanowi próbę zdefiniowania podstawowych pojęć związanych z tym tematem. Dynamiczny rozwój sieci powoduje, iż katalog ten z pewnością nie obejmuje wszystkich haseł. Mamy nadzieję, iż ten materiał będzie dla Państwa pomocny i przyczyni się do lepszego rozumienia świata Internetu. Zapraszamy do lektury i do śledzenia naszej aktywności na naszej stronie internetowej: **www.dyzurnet.pl**

CHILD GROOMING

Zobacz:

[uwodzenie dzieci](#)

CYBERPROSTYTUCJA

(wirtualna prostytutka)

Zjawisko polegające na uzyskiwaniu korzyści materialnych w zamian za udostępnianie, przekazywanie poprzez Internet materiałów erotycznych lub pornograficznych wytworzonych z własnym udziałem. Mogą to być zdjęcia i filmy lub – coraz częściej – pokaz na żywo za pomocą kamery internetowej. Służą temu wyspecjalizowane serwisy umożliwiające nawiązywanie połączeń i transmisji video pomiędzy użytkownikami jak i popularne serwisy społecznościowe. Taki przekaz może zostać nagrany przez odbiorców, a następnie udostępniany w Internecie.

Osoba oferująca materiały może otrzymać płatności w postaci specjalnej waluty serwisu (która może być wymieniana na realne pieniądze), dotadowania konta karty pre-paid, kodów rabatowych, itp.

Osoba prostytuująca się może to robić dobrowolnie lub pod przymusem (stręczycielstwo).

Wirtualna prostytutka może być atrakcyjną formą zarobkowania dla osób nieletnich. Materiały wytworzone przez dzieci mogą być poszukiwane przez osoby o pedofilskich skłonnościach, a dzieci zachęcane do ich wytwarzania również w procesie uwodzenia (*child grooming*).

CYBERPRZEMOC

(*cyberbullying*)

Zachowania przemocowe z użyciem nowych technologii, przede wszystkim Internetu i sieci telekomunikacyjnych, również telefonów komórkowych. Cyberprzemoc może dotknąć wszystkich użytkowników Internetu, bez względu na wiek czy poziom umiejętności posługiwania się komputerem¹.

Sprawcy cyberprzemocy mają wrażenie że są anonimowi, co pobudza i zachęca ich do działania.

Cyberprzemoc przybiera formę:

- nękania,
- straszenia, obrażania,
- podszywania się,
- publikowania obraźliwych komentarzy,
- publikowania i rozsyłania ośmieszających, nieprawdziwych informacji.

Ofiara cyberprzemocy może zgłosić ten fakt na Policję lub do prokuratury. Zaleca się zabezpieczenie dowodów przestępstwa w postaci elektronicznych kopii i wydruków. Nie wolno kasować żadnych wiadomości, również sms-owych. Świadczenie cyberprzemocy – czyli osoby bezpośrednio niez zaangażowane w akt przemocy, ale obserwujące jego przejawy (np. widzący obraźliwe komentarze czy w złośliwy sposób przerobione zdjęcia) powinni o zdarzeniu poinformować administratora lub moderatora strony. Obecnie większość witryn lub serwisów umożliwia zgłaszanie naruszeń za pomocą formularza lub maila do działu bezpieczeństwa (patrz: Zespół abuse). W zgłoszeniu należy zwrócić się z prośbą o skasowanie treści, ewentualnie wykonanie kopii oraz pozostawienie tzw. logów na potrzeby prowadzonego postępowania.

¹ W przypadku firm czy instytucji możemy mówić o znieważeniu.

Ze względu na różnorodność form i przejawów cyberprzemocy poleca się kontakt z prawnikiem, który może dokonać analizy konkretnego przypadku. Cyberprzemoc najczęściej narusza przepisy: art. 190 kk (groźba karalna), art. 190a kk* (uporczywe nękanie, podszywanie się), art. 191 kk* (zmuszenie do określonego działania), art. 191 a kk* (naruszenie intymności seksualnej utrwalenie wizerunku nagiej osoby bez jej zgody), art. 212 kk* (znieważenie), art. 216 kk* (zniewaga), 267 kk (bezprawne uzyskanie informacji), art. 268 kk (utrudnianie zapoznania się z informacją), art. 268a kk (niszczenie danych informatycznych), art. 269 kk (uszkodzenie danych informatycznych), art. 269a kk (zakłócanie systemu komputerowego), art. 287 kk (oszustwo komputerowe), art. 107 kodeksu wykroczeń (dokuczanie poprzez złośliwe wprowadzanie w błąd lub złośliwe niepokojenie).

F

FILTRY KONTROLI RODZICIELSKIEJ

Oprogramowanie, ograniczające dostęp do treści szkodliwych lub nieodpowiednich dla dzieci. Filtr może być dedykowanym i rozbudowanym programem lub modułem w systemie operacyjnym, przeglądarce, wyszukiwarce, programie antywirusowym. Zaleca się dostosowanie ustawień zabezpieczeń do wieku i poziomu rozwoju dziecka. Program może posiadać blokady czasowe pozwalające na określenie dokładnych godzin, podczas których dziecko może korzystać z komputera lub określenia długości korzystania z Internetu w ciągu jednej doby.

* Przepisy z art. 190 a kk, 191a kk ścigane są na wniosek pokrzywdzonego, 212 kk i 216 kk ścigane są z oskarżenia prywatnego.

Działanie filtrów powinno być monitorowane i aktualizowane na bieżąco, a w razie potrzeby należy dostosowywać ustawienia (np. dodanie nowych blokowanych słów kluczowych, zmiana czułości filtrów). Należy pamiętać, że program nie może być jedynym elementem ochrony dziecka w Internecie, a jedynie wsparciem. Najważniejszą z nich jest poświęcony mu czas i rozmowa o jego aktywności w Internecie.

FLAMING

Celowe „zaognianie” wymiany zdań między użytkownikami w serwisach dyskusyjnych i społecznościowych. Podczas ataku bardzo szybko następuje eskalacja agresji i odejście od pierwotnego tematu rozmowy w kierunku obelg, a nawet gróźb. Dyskusje takie powinny zostać zgłoszone moderatorom w celu usunięcia.

H

HELPLINE

Zespół interwencyjny, który udziela pomocy młodym internautom, rodzicom i profesjonalistom w przypadkach zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu lub telefonów komórkowych przez dzieci i młodzież. Zakres spraw w których podejmowana jest interwencja to: uwodzenie dzieci poprzez Sieć, przemoc rówieśnicza, kontakt dzieci ze szkodliwymi treściami, uzależnienie dzieci od komputera, urządzeń mobilnych lub Internetu.

Polskim zespołem jest Helpline.org.pl prowadzony przez Fundację Dzieci Niczyje.

Więcej na stronie www.helpline.org.pl.

HOTLINE

Zespół do którego można anonimowo przekazać zgłoszenie o treściach potencjalnie nielegalnych prezentowanych w Internecie lub przesyłanych za jego pośrednictwem. Narodowe punkty hotline są zrzeszone w międzynarodowym stowarzyszeniu INHOPE, dzięki czemu podlegają weryfikacji, współpracują ze sobą, wymieniają doświadczenia oraz podejmują wspólne interwencje wobec nielegalnych treści zamieszczonych w Internecie.

Więcej na stronie internetowej www.inhope.org.

Polskim narodowym zespołem hotline jest Dyżurnet.pl działający w ramach instytutu badawczego NASK.

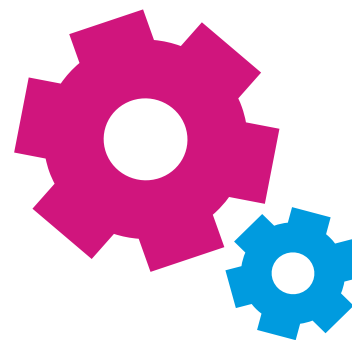
Dzięki ścisłej współpracy z Policją oraz innymi zespołami reagującymi zrzeszonymi w stowarzyszeniu INHOPE, zespół podejmuje szybkie interwencje wobec nielegalnych treści publikowanych w Sieci i zgłoszonych przez użytkowników Internetu.

Więcej na stronie www.dyzurnet.pl.

K

KSENOFOBIA

Niechęć, wrogość wobec innych grup etnicznych. Zazwyczaj dotyczy cudzoziemców lub mniejszości narodowych i oparta jest na ich stereotypowym postrzeganiu. Klasyfikowana przez specjalistów jako język wrogości niepodlegający sankcji karnej. Nawoływanie do nienawiści oraz znieważanie na tle różnic narodowościowych penalizowane jest w Polsce na podstawie art. 256 i 257 kk (porównaj hasło: mowa nienawiści).

M

MATERIAŁY PRZEDSTAWIAJĄCE SEKSUALNE WYKORZYSTANIE DZIECKA

Zobacz:
[pornografia dziecięca](#)

MODERATOR

Osoba lub grupa osób o specjalnych uprawnieniach, której zadaniem jest zapewnienie porządku oraz przestrzegania regulaminu witryny/forum przez jej użytkowników. Naruszenia regulaminu lub inne wątpliwości dotyczące społeczności w pierwszej kolejności należy zgłaszać właśnie do moderatora.

Wyróżnia się dwa rodzaje moderacji:

- polegającą na zatwierdzaniu dodanych komentarzy przed ich publikacją;
- usuwaniu bądź zmianie komentarzy już opublikowanych, ale zgłoszonych przez innych użytkowników (np. usuwanie wulgaryzmów czy komercyjnych linków).

W przypadku forum skierowanego do najmłodszych użytkowników zaleca się premoderację.

MOWA NIENAWIŚCI

(hate speech)

Znieważenie, pomawianie lub rozbudzanie nienawiści wobec osoby, grupy osób lub innego wskazanego podmiotu. Mowa nienawiści jest narzędziem rozpowszechniania antyspołecznych uprzedzeń i dyskryminacji ze względu na rozmaite cechy, takie jak: rasa (rasizm), pochodzenie etniczne (ksenofobia), narodowość (szowinizm), płeć (seksizm), tożsamość płciowa (transfobia), orientacja psychoseksualna (homofobia), wiek (ageizm), światopogląd religijny (antysemityzm, chrystianofobia, islamofobia).

Specjaliści postulują rozgraniczenie tzw. „języka wrogości”, który polega na negatywnych ocenach często opartych na uprzedzeniach i stereotypach od realnej „mowy nienawiści”, której celem jest wezwanie do podjęcia określonego działania wobec podmiotu wypowiedzi.

Polskie prawo penalizuje znieważanie lub nawoływanie do nienawiści na tle narodowościowym, rasowym, etnicznym oraz wyznaniowym na podstawie art. 256 i 257 kk.

W stosunku do „mowy nienawiści” odnoszącej się do różnic na tle psychoseksualnym można posłużyć się zapisami kk ujętymi w artykułach: 190 (groźba karalna), 212 (znieśławienie) lub 216 (znieważenie).

N

NADMIERNE KORZYSTANIE Z INTERNETU

(uzależnienie od Internetu, nadużywanie Internetu, kompulsywne korzystanie z Internetu, uzależnienie od komputera czy uzależnienie od Internetu albo problematyczne korzystanie z Internetu)

Termin używamy zwykle w odniesieniu do osób, które spędzają znaczne ilości czasu w Sieci kosztem innych aktywności, powodując niekorzystne konsekwencje w różnych obszarach życia, np. takich jak relacje społeczne, edukacja lub praca.

O

OBRAZA UCZUĆ RELIGIJNYCH

Zgodnie z art. 196 kk publiczne znieważenie przedmiotu czci religijnej lub miejsca przeznaczonego do publicznego wykonywania obrzędów religijnych jest przestępstwem. Znieważenie należy zgłaszać bezpośrednio na Policję bądź do prokuratury wraz z wykonaną kopią dowodu przestępstwa. (porównaj: mowa nienawiści)

P

PORNOGRAFIA DZIECIĘCIA

(materiały przedstawiające seksualne wykorzystanie dziecka)

Pornografia dziecięca to termin funkcjonujący w zapisach prawnych większości państw świata. Jednak wśród osób i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem produkcji i rozpowszechnianiu treści pornograficznych z udziałem małoletnich od dawna już postuluje się zmianę tego określenia na *materiały przedstawiające seksualne wykorzystanie dziecka*. Pornografia z udziałem osób dorosłych w większości krajów na świecie jest legalna, stanowi jedną z gałęzi branży rozrywkowej. Pornografia może mieć wiele odmian i kierowana jest do odbiorców posiadających różne preferencje. Zupełnie sprzeczny i nieadekwatny w tym kontekście jest termin „pornografia dziecięca”, ponieważ sugeruje, że jest to jeden z produktów legalnej branży pornograficznej.

Tymczasem pornograficzne materiały z udziałem dzieci to dowód popełnionego przestępstwa. Materiał opublikowany w Internecie to jeden z etapów przestępczego działania – począwszy od uwodzenia dziecka, wykorzystania seksualnego i udokumentowania tego aktu, a następnie udostępniania i rozpowszechniania tego materiału. Każda z tych czynności jest penalizowana zarówno w polskim kk jak i prawodawstwie innych państw. Specjaliści postulują nazewnictwo *Child Sexual Abuse Materials (CSAM)*, co można przetłumaczyć jako *materiały przedstawiające seksualne wykorzystywanie dziecka*. W ten sposób termin oddaje specyfikę zjawiska.

Jak wąski jest termin „pornografia dziecięca” można pokazać na przykładzie tzw. dziecięcego modelingu. Są to zdjęcia lub filmy przedstawiające najczęściej² dziewczynki w wieku od ok. 5 do 12 lat. Dzieci mogą występować w mocnym makijażu, mogą być ubrane w skąpą odzież czy bieliznę. Bardzo często małoletni sfotografowani są w wyzywającej, erotycznej pozie. Tego typu materiały nie kwalifikują się jako nielegalne, gdyż nie są nośnikami „treści pornograficznej”. Nie ulega jednak wątpliwości, że takie przedstawienie dziecka stanowi nadużycie i jest formą wykorzystania o charakterze seksualnym, a materiały te są atrakcyjne dla osób o pedofilskich skłonnościach. Mogą one również być zamieszczone na stronie tylko po to, aby zainteresować osoby poszukujące materiałów *stricto* pedofilskich.

Polskie przepisy prawne odnośnie treści pornograficznych z udziałem małoletnich są następujące:

Art. 202 k.k.

§ 3. Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub postępowaniem się zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Kto utrwala treści pornograficzne z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4a. Kto przechowuje, posiada lub uzyskuje dostęp do treści pornograficznych z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

² Porównaj https://www.cybertip.ca/pdfs/Cybertip_summaryreport.pdf.

§ 4b. Kto produkuje, rozpowszechnia, prezentuje, przechowuje lub posiada treści pornograficzne przedstawiające wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4c. Karze określonej w § 4b podlega, kto w celu zaspokojenia seksualnego uczestniczy w prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego.

§ 5. Sąd może orzec przepadek narzędzi lub innych przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstw określonych w § 1-4b, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

Nowelizacja kk z 2008 r. wprowadziła regulację obejmującą produkowanie, rozpowszechnianie, prezentowanie, przechowywanie lub posiadanie treści pornograficznych przedstawiających wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej, czyli tzw. *pornografię wirtualną*.

Kolejna nowelizacja miała miejsce w roku 2014. Wprowadziła następujące zmiany do art. 202 k.k.:

- *ujednoczenie wieku małoletniego. Obecnie to każda osoba poniżej 18 r.ż.;*
- *wprowadzenie penalizacji uzyskiwania dostępu do treści pornograficznych z udziałem małoletniego;*
- *wprowadzenie penalizacji uczestnictwa w prezentacjach treści pornograficznych z udziałem małoletniego (§ 4c), również za pośrednictwem sieci teleinformatycznych.*

Polskie prawodawstwo nie precyzuje jak należy rozumieć termin „treść pornograficzna z udziałem małoletniego” W tym celu posłużyć się można Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady Europy 2011/92/UE z 13.12.2011

w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej. Termin „pornografia dziecięca” rozumie się jako:

1. *wszelkie materiały ukazujące dziecko uczestniczące w rzeczywistych lub symulowanych zachowaniach o wyraźnym seksualnym charakterze;*
2. *wszelkie przedstawienia organów płciowych dziecka w celach głównie seksualnych;*
3. *wszelkie materiały ukazujące osobę wyglądającą na dziecko uczestniczącą w rzeczywistych lub symulowanych zachowaniach o wyraźnym seksualnym charakterze oraz przedstawienia organów płciowych osób wyglądających jak dziecko, w celach głównie seksualnych;*
4. *realistyczne obrazy dziecka uczestniczącego w zachowaniach o wyraźnym seksualnym charakterze lub realistyczne obrazy organów.*

Ocena wieku osób małoletnich przedstawionych na materiałach jest bardzo trudna. Szczególnie gdy analiza dotyczy jednego zdjęcia w niskiej jakości. Im ofiara-dziecko jest młodsza, tym łatwiej jest określić jego wiek. Jeśli zdjęcie lub film zostały poddane obróbce graficznej lub osoba dorosła stylizuje się na osobę małoletnią trudno jest o dokładne postawienie granicy pomiędzy małoletnim a dorosłym. Innym utrudnieniem jest ocena wieku modeli pochodzących z innego kręgu kulturowo-etnicznego.

Każdy przypadek treści przedstawiających seksualne wykorzystanie małoletniego powinien zostać zgłoszony Policji. W tym celu powołany został zespół Dyżurnet.pl do którego można przesać anonimowe zgłoszenie korzystając z formularza znajdującego się na stronie **www.dyzurnet.pl**.

„POZYTYWNA” PEDOFILIA

Propagowanie zachowań, które bazują na silnej emocjonalnej więzi oraz kontaktach seksualnych między dorosłym a dzieckiem. Osoby propagujące „pozytywną” pedofilię zmniejszają przy tym kontekst seksualny, podkreślają jednocześnie, że dziecko posiada potrzeby o takim charakterze, które sygnalizuje oraz zaspokaja będąc jednocześnie równoprawnym i świadomym partnerem seksualnym. Charakterystyczne dla grupy „pozytywnych” pedofilów jest przywoływanie znanych postaci ze świata kultury oraz uznane autorytety pedagogiczne jako prekursorów ruchu oraz wzorce do naśladowania. Komunikat skierowany jest również do dzieci – potencjalnych ofiar wykorzystywania seksualnego – w jaki sposób pomóc oskarżonemu o pedofilię dorosłemu przyjacielowi.

Wyróżnia się dwie grupy „pozytywnych” pedofilów: *boylovers* (osoby preferujące chłopców) oraz *girllovers* (osoby preferujące dziewczynki).

Nowelizacja kk z 2009 r. wprowadziła penalizację propagowania pedofilii.

Art.200b

Kto publicznie propaguje lub pochwala zachowania o charakterze pedofilskim, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

PRO-ANA

(porcelanowe motyle)

Styl życia polegający na dążeniu do doskonałości, przejawiającej się głównie w dbaniu o zachowanie szczupłej, wychudzonej figury. *Ana* pochodzi od słowa

anoreksja, czyli zaburzenie odżywiania polegające na patologicznym głodzeniu się, aż do osiągnięcia wychudzonej sylwetki i związanymi z tym skutkami niedożywienia. *Pro-ana* promuje anoreksję, chociaż oficjalnie wspiera tylko dążenie do perfekcji, osiągnięcia zamierzonych celów. Ruch *pro-ana* jest bardzo aktywny w Internecie, popularny szczególnie wśród dziewcząt, które odchudzając się zakładają blogi opisujące ich walkę z, często wymyśloną, nadwagą. Znakiem rozpoznawczym jest dekalog *pro-ana*, który rozpoczyna się hasłem: „*Jeśli nie jesteś szczupła, to znaczy, że nie jesteś atrakcyjna*”, często posługują się symbolami motyli. Blogi prezentują tzw. *thinspiration*, czyli zdjęcia wychudzonych modelek, aktorek jako ideały do naśladowania. Autorki blogów komunikują się między sobą, tworzą platformy wymiany myśli i doświadczeń, np. na własnych, zamkniętych przed niezarejestrowanymi użytkownikami forach dzielą się swoimi sposobami na ukrywanie przed rodziną niejedzenia, maskowania spadku wagi, dietami 500 kalorii itp.

R

RASIZM

Zespół przekonań opierający się na tezie, że różnice rasowe między ludźmi niosą za sobą niezbywalne różnice osobowościowe i intelektualne. Wynikająca z tego ideologia głosi hierarchizację ras tzn. istnienie ras „wyższych” oraz „niższych”. Przetrwanie rasy „wyższej” staje się wartością nadrzędną i z racji swej wyższości dąży do panowania nad rasami niższymi, a wersji skrajnej do ich eliminacji.

Z pojęciem rasizmu wiąże się termin „eugenika” jako metoda mająca doskonalić cechy dziedziczne człowieka. W praktyce sprowadzona została do sterylizacji, a później fizycznej eliminacji wybranych, „gorszych” członków społeczeństwa.

Nawoływanie do nienawiści rasowej oraz znieważanie ze względu na pochodzenie rasowe penalizowane jest w Polsce na podstawie art. 256 i 257 kk.

Zaznaczyć należy, że rasistowskie treści często pojawiają się na witrynach internetowych znajdujących się w Stanach Zjednoczonych. Zgodnie z Pierwszą Poprawką do Konstytucji USA chroniącą wolność słowa, są one legalne, chyba że powodują „nagłe i oczywiste niebezpieczeństwo”.

S

SEXTING

W pierwotnym znaczeniu termin ten obejmował przesyłanie za pomocą telefonów komórkowych swoich zdjęć lub wiadomości o seksualnym charakterze. Obecnie za pomocą smartfonów można przysłać również samodzielnie wykonane materiały video. Zjawisko sextingu obejmuje wszystkie grupy wiekowe, jednak najbardziej popularne i niebezpieczne jest wśród nastolatków (wynika to z popularności i umiejętności korzystania z nowych technologii a także typowego dla okresu dojrzewania zainteresowania sprawami seksualnymi). Zagrożenie sextingu związane jest z niebezpieczeństwem upublicznienia i rozpowszechniania prywatnego materiału przez odbiorców np. erotycznego pokazu.

W niektórych przypadkach wytwarzanie, przesyłanie lub publiczne udostępnianie może być nielegalne (patrz: pornografia dziecięca i cyberprzemoc) a czasem może nawet prowadzić do pozyskiwania korzyści materialnych związanych ze sprzedażą materiałów (patrz: cyberprostytcja).

SEXTORTION

Sextortion jest nowym typem zagrożenia, którego ofiarami są przede wszystkim nastolatki, ale może dotyczyć również dzieci. Sprawca, poprzez kradzież lub w rezultacie procesu uwodzenia, wchodzi w posiadanie materiałów prezentujących ofiarę w seksualnym kontekście. Pod groźbą ujawnienia i rozpowszechnienia kompromitujących treści, sprawca szantażuje poszkodowanego, żądając od niego przekazania pewnej sumy pieniędzy lub zmuszając do produkcji kolejnych zdjęć/filmów pornograficznych. Zagrożenie płynące z sextortion jest tym większe, że w poczuciu wstydu przed zwróceniem się o pomoc do osób dorosłych, ofiary rzadko ujawniają całe zdarzenie i pozostają w pozycji zależnej od sprawcy przez długi czas.

Zobacz:

[uwodzenie dziecka](#)
[sexting](#)

STALKING

Uporczywe i powtarzające się nękanie, nagabywanie osoby za pomocą nowych technologii.

Art.190a. kk

§ 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.itp.

T

TREŚCI PORNOGRAFICZNE

W polskim prawie nie istnieje definicja terminu „treści pornograficzne”. Ocena zależy więc od sądu, który może powołać w tej sprawie biegłego (np. seksuologa). Definiując termin „treści pornograficzne” lub „pornografia” zwraca się uwagę na element subiektywny (czyli na zamiar twórcy) oraz obiektywny (czyli odnoszący się do samej treści oraz skutków jej odbioru).

Najszerzej zagadnienie opisał M. Filar³ wskazując, że materiał można traktować jako „pornograficzny” kiedy **równocześnie i łącznie** charakteryzuje się następującymi cechami:

- 1. treścią prezentacji jest przedstawienie przejawów płciowości i życia seksualnego człowieka,*
- 2. przedstawienie to koncentruje się wyłącznie na zaprezentowaniu techniczno-biologicznych aspektów z pominięciem wszelkiej warstwy intelektualno-personalistycznej (choć podnoszony niekiedy w literaturze element „braku miłości” jest przesadą),*

³ Filar M. (pod red.) Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2010

3. *przedstawienie to zawiera ukazanie organów płciowych w ich seksualnych funkcjach, w szczególności w ich bezpośrednim zetknięciu się podczas rodzajów stosunków seksualnych przez co zyskuje ono postać całkowicie zdehumanizowanej rejestracji „technologii seksu”,*
4. *przedmiotowe aspekty prezentacji wskazują jednoznacznie, iż jedyną lub główną intencją jej twórcy było wywołanie u odbiorcy podniecenia seksualnego,*
5. *kryterium pomocniczym może być walor estetyczny danej prezentacji; im jest on niższy, tym bardziej sugerować może ocenę danej prezentacji jako pornograficznej.*

Polski Kodeks Karny reguluje obrót niektórymi rodzajami materiałów pornograficznych.

Jednym z najważniejszych z punktu widzenia ochrony dzieci i młodzieży przed szkodliwymi treściami jest art. 200 § 3 k.k., który zabrania prezentowania treści pornograficznych dzieciom do lat 15. W praktyce internetowej oznacza to założenie ostrzeżenia przed materiałami pornograficznymi w taki sposób, aby wejście na stronę główną, podstronę lub pojedynczą grafikę wymuszało przejście przez ostrzeżenie. Praktycy zajmujący się bezpieczeństwem dzieci i młodzieży w Internecie zalecają, aby ostrzeżenia takie pojawiały w postaci tekstu (a nie tylko grafiki), ponieważ są one wtedy czytelne dla mechanizmów filtrujących. Należy zaznaczyć, że fakt, że małe dziecko podejmuje czynności oraz wyraził chęć zapoznania się z materiałami pornograficznymi, nie zwalnia sprawcy z wyłączenia jego odpowiedzialności.

Art. 200 k.k.

§ 3. Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Wskutek nowelizacji k.k. z 2014 w art. 200 pojawił się nowy zapis regulujący kwestię reklamy i promocji treści pornograficznych:

§ 5. Karze określonej w § 3 podlega, kto prowadzi reklamę lub promocję działalności polegającej na rozpowszechnianiu treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi małoletniemu poniżej lat 15.

Rozróżnia się *pornografię miękką* oraz *pornografię twardą* (w której wyszczególnia się *pornografię dziecięcą*). W zależności od źródła i koncepcji występują różnice pomiędzy klasyfikacją materiałów i zaliczaniu ich do konkretnych grupy. Pamiętać należy, że żadna z klasyfikacji nie jest doskonała, ponieważ nie jest rozłączna, a podział jest nieostry.

Niejednokrotnie równie trudne jest interpretacja materiałów jako dzieła sztuki czy pomocy dydaktycznej. Często sam kontekst materiałów oraz komentarz nadawcy (tytuł treści, adres i tytuł strony, rodzaj nośnika itp.) mogą wpływać na interpretację. Należy pamiętać, że o tym czy dane zdjęcie, zapis video, nagranie audio lub tekst będzie oceniony jako materiał pornograficzny zależy od dorobku kulturowego, społecznego i politycznego danej społeczności, a ocena ta może z upływem czasu ulegać zmianie.

TREŚCI SZKODLIWE

Treści szkodliwe to takie, które mogą wywołać negatywne emocje u odbiorcy, treści promujące niebezpieczne zachowania i dlatego są nieodpowiednie dla dzieci.

Do szkodliwych treści zalicza się:

- treści obrazujące przemoc, obrażenia fizyczne bądź śmierć, np. zdjęcia/filmy prezentujące ofiary wypadków, okrucieństwo wobec zwierząt;
- treści nawołujące do samookaleczeń lub samobójstw, bądź zachowań szkodliwych dla zdrowia (patrz: ruch *pro-ana*) czy zażywanie niebezpiecznych substancji;
- treści dyskryminacyjne, zawierające postawy wrogości a nawet nienawiści;
- treści pornograficzne.

Treści te nie muszą być zabronione przez prawo krajowe lub regulamin serwisu internetowego, jednak zaleca się, aby treści które nie są przeznaczone dla osób poniżej 18 roku życia opatrzone były ostrzeżeniem oraz wyraźną informacją o ich charakterze. Przy treściach szczególnie drastycznych zaleca się zastosowanie rejestracji oraz logowania, aby w ten sposób ograniczyć niezamierzony dostęp do treści.

Kontakt z treściami szkodliwymi może być szczególnie niebezpieczny dla najmłodszych użytkowników powodując długotrwałe negatywne konsekwencje emocjonalne oraz poznawcze – wypaczając obraz rzeczywistości.

TROLLOWANIE

Nieprzyjazne zachowania wobec innych użytkowników Internetu, które mają na celu przeszkodzenie prowadzonej dyskusji. Zjawisko to jest obecne w miejscach przeznaczonych do wymiany opinii między Internautami, czyli na grupach dyskusyjnych, forach, czatach itp. Może przejawiać się np. jako wypowiedzi jawnie pogardliwe wobec innych użytkowników, obsesyjne zwracanie uwagi na błędy ortograficzne, złośliwe wtrącanie niezwiązanych z tematem uwag i opinii. Sprawcy takich zachowań są nazywani trollami, a zjawisko jest często zwalczane przez moderatorów i administratorów serwisów.

U

UWODZENIE DZIECI

(child grooming)

Proces, podczas którego dorosły przygotowuje dziecko do wykorzystania seksualnego. Jednym z pierwszych etapów jest zaprzyjaźnianie się z dzieckiem i nawiązanie silnej relacji emocjonalnej. Sprawcy zależy na uzyskaniu bezwarunkowej kontroli nad dzieckiem oraz na utrzymaniu kontaktu w tajemnicy. Z czasem dorosły wprowadza tematykę erotyczną do rozmów, prezentuje materiały pornograficzne lub pornografię dziecięcą. Uwodzenie może prowadzić do wykorzystania seksualnego dziecka, produkcji materiałów pornograficznych z jego udziałem.

Nowelizacja kk z 5 listopada 2009 r., wprowadziła uwodzenie dzieci przez Internet lub za pomocą innych systemów teleinformatycznych, telekomunikacyjnych do katalogu przestępstw.

Art. 200a. kk

§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 3 pkt 2 lub art. 200, jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

UZALEŻNIENIE

zobacz:

[nadmierne korzystanie z Internetu](#)

W**WIRTUALNA PROSTYTUCJA**

Zobacz:

[cyberprostytucja](#)

Z**ZESPÓŁ ABUSE**

(zespół ds. nadużyć)

Dedykowany zespół pracowników zajmujący się bezpieczeństwem danej witryny lub serwisu internetowego. Można do niego zgłaszać przypadki naruszenia bezpieczeństwa zarówno technicznego (*security*) jak i naruszenia związane z opublikowanymi treściami lub zachowaniami użytkowników (*safety*).

ZNIESŁAWIENIE

Znieważenie jest pomówieniem innej osoby, grupy osób, instytucji, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą ją poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności.

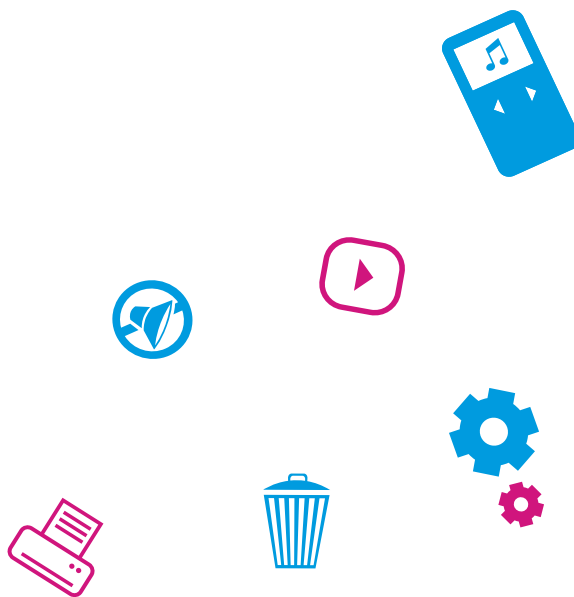
Znieważenie (art. 212 kk) należy zgłosić administratorowi witryny poprzez specjalny formularz lub mail do działu bezpieczeństwa (abuse) celem usunięcia tego typu treści. Znieważenie jest przestępstwem ściganym z oskarżenia prywatnego, należy więc z zabezpieczonymi dowodami zgłosić sprawę do prokuratury, sądu lub na Policję. (zobacz: cyberprzemoc)

ZNIEWAGA

Zniewaga (obraza lub obelga) polega na znieważaniu gestem, słowem lub obrazem innej osoby.

Zniewagę (art. 216 kk) należy zgłosić administratorowi witryny poprzez specjalny formularz lub mail do działu bezpieczeństwa (abuse) celem usunięcia tego typu treści. Zniewaga jest przestępstwem ściganym z oskarżenia prywatnego, należy więc z zabezpieczonymi dowodami zgłosić sprawę do prokuratury, sądu lub na Policję. (zobacz: cyberprzemoc)

skrót użyty w opracowaniu:

kk – Kodeks Karny

INHOPE – międzynarodowe stowarzyszenie zrzeszające zespoły reagujące na nielegalne treści (International Association of Internet Hotlines)

gdzie znaleźć dodatkowe informacje?

www.dyzurnet.pl

www.nask.pl

www.cert.pl

www.helpline.org.pl

www.saferinternet.pl

www.uokik.gov.pl

www.uke.gov.pl

bibliografia

Akty Prawne:

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
(Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553)

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń
(j.t. Dz.U. 2010, nr 46 poz. 275)

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Europy 2011/92/UE z 13.12.2011 w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej.

Literatura:

Mózgawa M. (pod red.) Pornografia, Warszawa, 2011

Kunicka-Michalska B. Przepęstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełniane za pośrednictwem systemu informatycznego, Wrocław 2004

Siwicki M. Nielegalna i szkodliwa treść w Internecie. Aspekty prawnokarne, Warszawa 2011

Filar M. (pod red.) Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2010

Stefański R. A. (pod red.) Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2015

Strony internetowe:

https://www.cybertip.ca/pdfs/Cybertip_summaryreport.pdf (dostęp 02-01-2013)

www.dyzurnet.pl

www.saferinternet.pl

www.nask.pl

dyżurnet pl

Dyżurnet.pl jest punktem kontaktowym do którego można anonimowo zgłaszać nielegalne treści, przede wszystkim materiały przedstawiające seksualne wykorzystywanie dzieci. Misją Zespołu jest działanie na rzecz tworzenia bezpiecznego Internetu realizowane poprzez reagowanie na nielegalne i szkodliwe treści internetowe, skierowane przeciwko bezpieczeństwu dzieci i młodzieży oraz popularyzację bezpiecznego korzystania z Internetu. Zadania podejmowane przez Zespół realizowane są dzięki współpracy z Policją oraz funkcjonowaniu w ramach Międzynarodowego Stowarzyszenia Internetowych Zespołów Reagujących (INHOPE). Zespół podejmuje różnorodne inicjatywy skierowane do rodziców, pedagogów i opiekunów dzieci i młodzieży.

Więcej na stronie internetowej: www.dyżurnet.pl.

NASK

NASK jest instytutem badawczym podległym Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Celem badań naukowych prowadzonych w NASK jest opracowywanie rozwiązań zwiększających efektywność, niezawodność i bezpieczeństwo sieci teleinformatycznych. Instytut prowadzi również działania związane z podniesieniem bezpieczeństwa Internetu – reagowaniem na zdarzenia naruszające bezpieczeństwo Sieci zajmuje się zespół CERT Polska, natomiast zespół Dyżurnet.pl przyjmuje zgłoszenia dotyczące nielegalnych treści w Internecie.

NASK oferuje innowacyjne rozwiązania teleinformatyczne dla klientów biznesowych, administracji i nauki. NASK prowadzi także rejestr narodowej domeny .PL.

Więcej na stronie internetowej: www.nask.pl.

NASK AKADEMIA

Akademia NASK jest działem, który odpowiada za tworzenie oraz prowadzenie działalności szkoleniowej, edukacyjnej oraz popularyzatorskiej. Do głównych zadań Akademii należy tworzenie programów oraz realizacja szkoleń i kursów bazujących na wiedzy eksperckiej pracowników instytutu, jak również działania non-profit w zakresie edukacji i popularyzacji idei bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie (m.in. program Komisji Europejskiej Safer Internet, Bądźmy Bezpieczni w Internecie, Przygody Plika i Foldera w Sieci, KURSOR, Tworzymy Bezpieczny Internet) lub zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu osób starszych (projekt Senior dla Seniora). W ramach Akademii działa Zespół Dyżurnet.pl, który reaguje na anonimowe zgłoszenia internautów o nielegalnych i szkodliwych treściach znajdujących się w Sieci. Akademia NASK oferuje specjalistyczne szkolenia kierowane do sektora biznesu, administracji publicznej oraz instytucji akademickich przede wszystkim w zakresie bezpieczeństwa ICT.

Więcej na stronie internetowej: www.akademia.nask.pl.

Przygody Plika i Foldera w Sieci

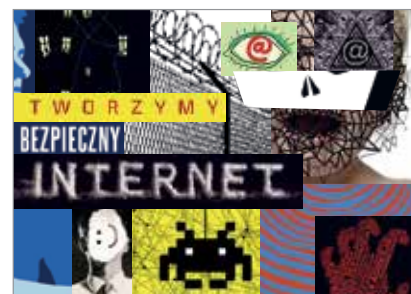
Projekt edukacyjny dla uczniów szkół podstawowych składający się z sześciu krótkich filmów, scenariuszy zajęć, audyobooka oraz ćwiczeń dla dzieci młodszych o zasadach bezpieczeństwa w Internecie.

Więcej na stronie internetowej: www.plikifolder.pl.

Zostań znajomym swojego dziecka

Projekt edukacyjny składający się z serii 5 filmów oraz broszury informacyjnej adresowany do rodziców i opiekunów w celu zachęcenia ich do aktywnego uczestniczenia w internetowym życiu dzieci. Projekt realizowany w ramach programu Safer Internet.

Tworzymy bezpieczny Internet

Album z plakatami młodych artystów w ramach kampanii mającej na celu zwrócenie uwagi na kwestię bezpieczeństwa w Sieci.

Więcej na stronie internetowej: www.plakat.edu.pl.

Owce w Sieci

Pakiet dziewięciu kreskówek edukacyjnych oraz dedykowanych scenariuszy zajęć poświęconych bezpieczeństwu dzieci w Internecie. Materiał przeznaczony dla uczniów szkół podstawowych.

Projekt realizowany w ramach programu Safer Internet.

Więcej na stronie internetowej: <http://pl.sheeplive.eu>.

Zakup kontrolowany

Kampania ma na celu pomoc dorosłym w świadomym wyborze sprzętu komputerowego lub gier, kupowanych z myślą o dzieciach.

Akcja realizowana w ramach programu Safer Internet.

Więcej na stronie internetowej: http://www.saferinternet.pl/zakup_kontrolowany/o_akcji.html.

polecamy raporty:

Roczne raporty prezentujące działalność Zespołu Dyżurnet.pl oraz aktualne trendy i zjawiska bezpieczeństwa w Internecie. Dostępne na stronie internetowej: www.dyzurnet.pl.

NASK

ul. Wąwózowa 18, 02-796 Warszawa, www.nask.pl

Dyżurnet.pl: tel. 801 615 005,

info@dyzurnet.pl, www.dyzurnet.pl